

Winkler Prins medisch handboek

Hoofdredacteur: Prof. dr. Frans J. Meijman

- Het menselijk lichaam
- Vruchtbaarheid en zwangerschap
- Alternatieve geneeswijzen
- Gezond ouder worden
- Werk en gezondheid, stress, burn-out
- Reizen en ziekte
- Sport en voeding

Spectrum

Winkler Prins medisch handboek

Over gezondheid en ziekten

Het menselijk lichaam: bouw, werking en aandoeningen

Beeldverhaal: ziekten in beeld

Onder redactie van prof. dr. Frans J. Meijman

Auteurs:

Dr. Marten Dooper

Drs. Nienke Beintema, Drs. Aya Crébas, Paul van Dijk, Ada L. van der Giessen,

Prof. dr. A.M.L. Van Gompel, Nienke ten Hoor-Aukema, Ineke Jungschleger,
Mr. C.G.M. de Kruif, Drs. Hans van Maanen, Drs. Evert Pronk, Angela Rijnen,
Guido Willemsen

Spectrum

MEDEWERKERS

De volgende personen hebben aan deze uitgave meegewerkt:

HOOFDREDACTEUR

Prof. dr. Frans J. Meijman, huisarts en hoogleraar medische publieksinformatie Vrije Universiteit /VU medisch centrum afdeling Metamedica te Amsterdam

AUTEURS

Dr. Marten Dooper, wetenschapsjournalist (*Het menselijk lichaam: bouw, werking en aandoeningen; Beeldverhaal: ziekten in beeld*)

Drs. Nienke Beintema (*Ouder worden*)

Drs. Aya Crébas (*Kinderen krijgen; Mantelzorg en zelfzorg*)

Paul van Dijk, huisarts (*Alternatieve geneeswijzen*)

Ada L. van der Giessen en **Mr. C.G.M. de Kruijff** (*Zorg aan huis: wie doet wat?*)

Prof. dr. A.M.L. Van Gompel (*Reizen en gezondheid*)

Nienke ten Hoor-Aukema, diëtist (*Voeding, gezondheid en ziekten*)

Ineke Jungschleger, journalist (*Psychische problemen*)

Drs. Hans van Maanen (*Preventie is goed, maar niet tegen elke prijs*)

Drs. Evert Pronk (*Medische behandelwijzen; Zonder recept: behandelingen zonder medische indicatie*)

Angela Rijnen, freelance journalist (*Infecties: vroeger en nu*)

Guido Willemsen, freelance journalist (*Beweging en sport*)

Voor het *Beeldverhaal: ziekten in beeld* hebben prof. dr. Frans J. Meijman en dr. Marten Dooper uit de duizenden afbeeldingen in de collectie *Netter Medical Illustrations* 100 illustraties geselecteerd en van bijschriften voorzien.

REDACTIECOÖRDINATIE

Elisa Ruis

Meike de Regt

REFERENTEN

Eglantine Barents, diëtist, Mesos Medisch Centrum, Utrecht

Prof. dr. Lieve Brochez, huidarts Universitair Ziekenhuis Gent

Prof. dr. Luc Crevits, neuropsychiater Universitair Ziekenhuis Gent

Aty Jansen, MScN, Hogeschool Utrecht

Dr. Sandra Janssens, adjunct-kliniekhoofd, Centrum voor Medische Genetica, Universitair Ziekenhuis Gent

Dr. J.N. Keeman, chirurg np, adviseur Raad van Bestuur Sint Lucas Andreas ziekenhuis, Amsterdam

Dr. A.R.J. van Keimpema, longarts, Amsterdam en Hilversum

Prof. dr. Marcel Levi, internist AMC, Amsterdam

Prof dr. Jan De Maeseneer, huisarts Universiteit Gent

Prof. dr. Anne De Paepe, diensthoofd, Centrum voor Medische Genetica, Universitair Ziekenhuis Gent

Marianne Prins, verloskundige, Verloskunde Academie, Amsterdam

Prof. dr. Peter J. Ringens, oogarts VU medisch centrum, Amsterdam

Dr. Tj. Tijmstra, medisch socioloog UMC Groningen **Dr. Capi Wever**, KNO-arts LUMC, Leiden

WOORD VOORAF	7
OP ZOEK NAAR DIAGNOSE EN HULP	9
OVER GEZONDHEID EN ZIEKTEN	
1 Infecties: vroeger en nu	14
2 Preventie is goed, maar niet tegen elke prijs	24
3 Psychische problemen	34
4 Voeding, gezondheid en ziekten	46
5 Medische behandelwijzen	58
6 Zonder recept: behandelingen zonder medische indicatie	68
7 Alternatieve geneeswijzen	78
8 Kinderen krijgen	90
9 Ouder worden	102
10 Beweging en sport	112
11 Reizen en gezondheid	120
12 Mantelzorg en zelfzorg	132
13 Zorg aan huis: wie doet wat?	144
HET MENSELIJK LICHAAM: BOUW, WERKING EN AANDOENINGEN	
1 Huid	158
<i>ziekten in beeld: huid</i>	170
2 Afweer- en immuunsysteem	179
<i>Ziekten in beeld: afweer</i>	187
3 Bloed en lymfesysteem	196
<i>Ziekten in beeld: bloed</i>	205
4 Bloedsomloop: hart en bloedvaten	211
<i>Ziekten in beeld: bloedsomloop</i>	221
5 Ademhaling: longen en luchtwegen	231
6 Keel, neus, oren	244
<i>Ziekten in beeld: luchtwegen</i>	255
7 Mond en gebit	262
8 Spijsvertering	269
<i>Ziekten in beeld: spijsvertering</i>	283
9 Hormonen en stofwisseling	298
<i>Ziekten in beeld: hormonen</i>	311
10 Nieren en urinewegen	317
<i>Ziekten in beeld: nieren en urinewegen</i>	326
11 Voortplanting en geslachtsorganen	331
<i>Ziekten in beeld: voortplanting</i>	347
12 Erfelijkheid en genetica	356
<i>Ziekten in beeld: genetica</i>	364
13 Zenuwstelsel: hersenen en zenuwen	368
<i>Ziekten in beeld: zenuwstelsel</i>	386
14 Ogen	399
15 Bewegingsapparaat: botten, spieren en gewrichten	408
<i>Ziekten in beeld: Bewegingsapparaat</i>	418
REGISTER	425

WOORD VOORAF

Het *Winkler Prins medisch handboek* brengt in woord en beeld een uitgebreid verhaal over het menselijk lichaam en wat daarmee kan misgaan. Alle onderdelen van het lichaam komen aan bod. Daarbij zijn klachten, verschijnselen, ziekten of medische procedures wel steeds het startpunt van de bespreking, maar ze vormen niet de hoofdmoot. De nadruk ligt op de bouw en de werking van de diverse onderdelen van het lichaam. De beschrijvingen van de vijftien belangrijkste functies, zoals ademhaling, bloedsomloop, spijsvertering en voortplanting, worden afgewisseld met delen van een 'beeldverhaal'. In ongeveer honderd afbeeldingen wordt een gevarieerde, maar onvermijdelijk beperkte indruk gegeven van uiteenlopende ziekteverschijnselen, aandoeningen en methoden van onderzoek of behandeling. Dit uitgebreide medische woord - en beeldverhaal wordt voorafgegaan door dertien afzonderlijke hoofdstukken. Daarin worden overkoepelende thema's besproken die te maken hebben met gezondheid, ziekte en gezondheidszorg.

Het denken over gezondheid en ziekte ligt niet vast: de tijd en de cultuur waarin wij leven bepalen mede onze ideeën hierover. Dit handboek probeert de lezer ook sterker te doen staan in de zorg zodat hij kan meedenken en ook vragen kan stellen aan zijn arts of hulpverlener.

Het *Winkler Prins medisch handboek* wil overzicht, samenhang en achtergronden bieden. Daarmee is het een aanvulling op een medische encyclopedie, die natuurlijk het voordeel heeft van het zoeken via alfabetische trefwoorden. In het handboek kunt u een onderwerp opzoeken via de inhoudsopgave voorin en het register achterin. Informatie over specifieke geneesmiddelen zult u nauwelijks aantreffen. Daarvoor kunt u beter te rade gaan in speciale boeken of op het internet.

Het *Winkler Prins medisch handboek* is geheel van Nederlandse/Vlaamse oorsprong. In overleg met de redactie hebben deskundige journalisten de teksten geschreven. Om onjuistheden en blinde vlekken te ondervangen zijn die eerst door de redactie en vervolgens door wetenschappelijk geschoolde referenten gecontroleerd en van commentaar voorzien. Hierdoor zijn mensen van verschillende pluimage samengebracht: journalisten, wetenschappers, mensen uit de praktijk van de hulpverlening en redacteurs. Dankzij hun enthousiaste inbreng is dit handboek tot stand gekomen. Of het aan zijn doel beantwoordt, is aan de lezer. Uw commentaar verneem ik graag via de uitgever.

Mei 2007

Frans J. Meijman